

պանուկով կառավարութենէն, ինկան «օնիքիլէր» ներք ու անոնց յաջորդները, որոնք Սահմանադրութեան անուան տակ մնացին եղան միայն թայֆաներ, վաչխառուներ, ու կեղեքիչներ, որոնք բուն դրին Հայոց առաջնորդարանի մէջ այս անգամ չարչիաբար չահագործելով թէ հայուն և թէ քիւրդին:

Բայց միևնոյն ժամանակ այս անգոր բացառութիւնները կորնցուցին իրենց նշանակութիւնը. հայերը արդէն ամենքը սահմանադրական էին. Արմէնը, Յըլան, գաւառացի ղինեալ Հայը, Պոլսի, և այլ զանազան գաղթականական տարրերը, թայֆաները հետզհետէ զանգուեցան, և իրր թէ մի շաղախ դառնալով կոչուեցան «Ազգայիւններ»:

Ինչպէս դուրսերը, նոյնպէս և ներսերը այս միութեամբ Քիւրդը իսպառ արտաքսուած էր Հայ տարրէն, ու անոնց յարաբերութիւնը մնացիւ էր լոկ անտեսական հողի վրայ. Քիւրդերու այն մասը որ ստիպուած էր պետութեան կեանքով ապր'իլու, նաեւ իսլամ կրօնի մէջ ակամայ դուրս կուգար Քրդութենէ, որովհետեւ իսլամը թիւրքերու համար և ազգ էր և կրօն: (*)

ՔՐԴԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Հայերու հետ իսպառ բաժանման այս շրջանին, մեզ կը մնայ ներկայացնել Քիւրդը իր բարքերովը: Առաջին մասը կը նուիրենք չրդական հասարակ դասակարգին. ընթերցողը եթէ այն գտնէ չափազանց տարօրինակ և անհաւատալի, աղոր տարակոյս չունինք. անոնց մեծ մասը սովորական են, մաս մ'ալ յոճախակի սրտահական՝ որոնք չեն դարմայներ Քիւր-

(*) Էլեղէ Բեքիւ ալ իր իր «Նոր համաշխարհային աշխարհագրութեան մէջ, հրատարակած 1883ին կըսէ. «Քիւրդերը հակառակ իրենց բոլոր յատկութիւններու՝ սպառնացուած են իրենց գոյութեան մէջ, Պարսկաստանի և Թիւրքիայի շատ գաւառները. անոնք կը նուազին, այս ու այն տեղ կը ձուլուին շրջապատող ժողովուրդներու հետ» (Երես 349):